

Inklusion i idrætsfaget

- Råd, retningslinjer og rettigheder

Introduktion

Målet i idrætsundervisningen er, at så mange elever som muligt deltager og er inkluderet, og andelen af elever, som fritages fra undervisningen, er mindst muligt.

Uanset hvilken årgang, du underviser i idræt, kan du anvende nedenstående retningslinjer og råd til at skabe inkluderende idrætsundervisning for alle børn. Særligt afsnit 2 om brug af hjælpemidler under "Prøve på særlige vilkår" kan være brugbart i din daglige idrætspraksis.

Efter idrætsfaget i 2014 blev en del af den naturfaglige udtrækspulje kan faget efter 9. klasse muligvis afsluttes med en prøve. Dette har sat skærpede krav til tilrettelæggelsen af idrætsundervisningen ift. at inkludere børn med særlige behov, da de også skal til prøven i idræt.

Men det er ikke kun i udskolingen og i arbejdet frem mod prøven, at tilrettelæggelsen af idrætsundervisningen skal have et skærpet fokus. Prøven i idræt skal nemlig afspejle elevernes udbytte af undervisningen i idrættimerne. Derfor skal undervisningen i idræt på alle klassetrin tilrettelægges, så den inkluderer elever med særlig behov.

I dette dokument findes en række specifikke råd til, hvordan du i din daglige undervisning samt til prøven i idræt kan anvende Undervisningsministeriets vejledning om "[Prøve på særlige vilkår og fritagelse](#)" til at skabe inkluderende idrætsundervisning. I nedenstående beskrives de elementer, der er aktuelle for idræt.

Prøve på særlige vilkår

I prøvebekendtgørelsens § 28 står der, at *skolens leder skal tilbyde særlige prøvevilkår til elever med psykisk eller fysisk funktionsnedsættelse eller tilsvarende vanskeligheder, når dette er nødvendigt for at ligestille disse elever med andre i prøvesituationen. Det er en forudsætning, at der ikke sker en ændring af prøvens faglige niveau.*

Den særlige tilrettelæggelse af prøven kan omfatte:

1. Prøvens form og rammer

Prøvens mål og sværhedsgrad må ikke ændres, og eleven skal bedømmes på lige fod med andre elever. I prøven i idræt er der dog allerede en vis grad af frihed, da eleverne

selv kan vælge deres tema. Derudover trækker de to indholdsområder, men kan selv vælge, hvilke specifikke aktiviteter, de vil fremvise.

2. Brug af hjælpemidler

Redskaber og hjælpemidler: Der kan gives tilladelse til, at eleven benytter de redskaber og hjælpemidler, som eleven anvender i den daglige undervisning. Fx

- Racerunner eller backwalker kan anvendes til brug ved løb
- Ordkort, PowerPoint eller anden visuel støtte
- "Forlænget arm" som skumrør/isoleringsrør kan anvendes til fx leg og opvarmning
- Udskift boldene med andre typer bolde (bløde bolde, balloner, bolde med lyd, små bolde, osv.)
- Nedløbsrør eller rampe, som kan sætte et objekt i fart (rulle)
- Katapult, team launcher, armbrøst eller andet, der kan skyde et objekt afsted
- Løbesnor mellem to elever eller en elev og en hjælper

Medhjælper: Der kan gives tilladelse til at anvende en medhjælper. Denne kan:

- hjælpe med til støtte ved forflytninger
- fungere som elevens "forlængede arm" ved opstilling af redskaber eller lignende
- bidrage til at fastholde elevens koncentration til den stillede opgave
- forære et ord, hvis eleven ikke kan få ordet sagt
- fungere som støtteperson til at skabe tryghed

Døve og hørehæmmede elever kan anvende den kommunikationsform, der benyttes i den daglige undervisning.

3. Tildeling af ekstra tid

Ved prøver, der tilrettelægges som gruppeprøver, og hvor prøvetiden er afhængig af, hvor mange elever der aflægger prøve samtidig, kan skolen forlænge prøvetiden med maksimalt 50 % af den samlede prøvetid under hensyntagen til gruppens øvrige elever. Det er kun den elev, der aflægger prøve på særlige vilkår, der kan få forlænget tid.

4. Fravigelse af krav om at en prøve aflægges som en gruppeprøve

Prøver, der efter prøvebekendtgørelsens bestemmelser, skal aflægges som gruppeprøve, kan tilrettelægges som individuel prøve. Eleven skal have den prøvetid, der er nødvendig for, at eleven kan udføre den stillede opgave. Til prøven i idræt kan andre elever (8. og 9. klasse) eller støttepersoner være "kaniner", der ikke bliver bedømt, men hjælper med at vise den samlede aktivitet.

5. Ændring af opgaven

I prøven i idræt har eleverne stor indflydelse på indholdet. De vælger selv de praktiske aktiviteter inden for de indholdsområder, de trækker, ligesom de selv vælger det tema, de vil lægge ind over.

Det væsentlige er, at prøven skal afspejle undervisningen i idræt. Her er det vigtigt, at eleverne forstår, at idrætsfaget ikke kun er færdige spil/aktiviteter, vi kender fra foreninger. Alle de småspil, øvelser og aktiviteter, de har lavet gennem deres idrætsundervisning, kan også fremvises til prøven.

Hvis eksempelvis gruppen trækker boldspil og boldbasis, men eleven sidder i kørestol, ville fx fodbold i sin originale form være et dårligt valg af aktivitet. Her kan i stedet badminton med balloner, partibold, hvor alle skal røre bolden for at score, eller andre gode spil være bedre valg. Kan eleven hverken bruge arme eller ben og har trukket løb, spring og kast, kan opgaven ændres til at sætte noget i fart. Det kan være at køre på banen i sin kørestol i stedet for at løbe samt skubbe et objekt ned ad en rampe i stedet for at kaste. Ved fysiske vanskeligheder kan hjælpemidlerne under punkt 2 være til gavn.

Derudover har eleverne den mulighed, at de kan vise kompetencer inden for udvikling af idrætslig aktivitet. Dette kan give nogle naturlige valg, når en elev med funktionsnedsættelse går til prøven i idræt som en del af en gruppe, da udvikling og tilpasning i så fald er nødvendigt for at kunne inkludere eleven.

Regler om fritagelse

Det er skolens leder, der afgør, hvorvidt en elev skal fritages fra undervisning og/eller prøven i idræt. Hvis du som lærer ønsker at sætte dig ind i reglerne herfor, kan du finde de væsentligste pointer her:

Fritagelse fra prøve

I prøvebekendtgørelsens § 33 står der, at *skolens leder træffer afgørelse om at en elev, for hvem prøveafleggelse på grund af betydelig funktionsnedsættelse eller utilstrækkelige danskundskaber ikke skønnes hensigtsmæssig, kan fritages for at aflægge folkeskolens obligatoriske prøver. Afgørelsen om fritagelse forudsætter, at der forinden er taget stilling til, om eleven vil kunne aflægge prøve på særlige vilkår.*

Fra skoleåret 2019/2020 bliver de nye skærpede adgangsforudsætninger for at blive optaget på en ungdomsuddannelse indført. Det betyder, at elever, for at have retskrav på optagelse til en ungdomsuddannelse, blandt andet skal bestå folkeskolens afgangseksamen, hvilket forudsætter aflæggelse af samtlige 7 obligatoriske prøver. De skærpede adgangsforudsætninger betyder imidlertid, at elever med funktionsnedsættelse kan blive stillet forskelligt i forhold til at bestå folkeskolens afgangseksamen, alt efter om idræt bliver udtrukket til elevens klasse.

Fritagelse fra undervisning

En elev kan kun fritages fra et helt fag i folkeskolen, hvis denne modtager specialundervisning (mindst ni timers støtte om ugen).

Hvis en elev har usædvanligt store vanskeligheder i et fag, således at det ikke skønnes hensigtsmæssigt at give eleven specialundervisning i faget, kan eleven med forældrenes samtykke fritages fra undervisning i faget. Er eleven fritaget for undervisningen i et helt fag i 9. klasse i henhold til bekendtgørelse om specialundervisning og anden specialpædagogisk bistand, skal eleven ikke aflægge prøve i faget. Dette kan dog have store konsekvenser for elevens mulighed for at blive optaget på en ungdomsuddannelse (se afsnittet "Fritagelse fra prøven").

Rettigheder

Idræt og bevægelse kan give børn med funktionsnedsættelser en række fordele og gode oplevelser. Men det er også en rettighed, vi som en del af det danske skolesystem er forpligtede til at leve op til. Det handler således ikke kun om, hvorvidt vi vil og kan – men også at vi skal. Du kan læse mere om regler og rettigheder her:

[Folkeskoleloven kap. 2:](#) Den danske folkeskolelov af 1993 bygger på intentionerne om den inkluderende skole – "en skole for alle". I kapitel 2 står regler for støtte, specialundervisning og inklusion.

[FN's handicapkonvention:](#) Danmark efterlever FN's handicapkonvention fra 2009. Det betyder, at vi skal sikre et inkluderende uddannelsessystem på alle niveauer, der blandt andet tager sigte på, at personer med handicap får den nødvendige støtte i det almindelige uddannelsessystem. For idrætsfaget spiller især artikel 24 og 30 en væsentlig rolle:

[Artikel 24:](#) Elever har ret til at være en del af et inkluderende uddannelsessystem

[Artikel 30:](#) Personer med handicap har ret til at tage del i kulturlivet, fritidsaktiviteter og idræt

Dansk Skoleidræt, august 2019.